

PEDAGOGISCH BELEIDSPLAN

Buitenschoolse Opvang Cornelis Vrijsschool

Vestigingsadres:

Van de Veldestraat 3, 1071 CW Amsterdam

Postadres:

Vondelpark 6B - 1071 AA Amsterdam

Contact:

info@bsovondelpark.nl – 020-4201660

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inleiding	4
Waarom een pedagogisch beleid? Landelijke voorschriften	
1. Pedagogische visie	7
“Kinderen zijn mensen!” Celestin Freinet Janusz Korczak Loris Malaguzzi Visie kort samengevat	
2. Pedagogische uitgangspunten	10
Veiligheid Zelfwerkzaamheid Spelen en expressie Motorische ontwikkeling Cognitieve ontwikkeling Taalvaardigheid	
3. Pedagogische doelen	12
uitwerking met praktijkvoorbeelden van pedagogisch handelen:	
1. Veiligheid	13
= veilig zijn = je veilig voelen = respect in de omgang	
2. Zelfwerkzaamheid	19
= zelf zorgen = zelf denken en doen = zelf oplossen	
3. Spelen en expressie	23
= vrije tijd = ontdekken	
4. Motorische ontwikkeling	27
5. Cognitieve ontwikkeling	28
6. Taalvaardigheid	29
Tot besluit	30
Gedicht "De 100 talen" Reggio Emilia	31

Voorwoord

BSO Cornelis Vrij is onderdeel van Stichting BSO Kinderkookkafé. Stichting BSO Kinderkookkafé Vondelpark is opgericht door Ruth van Andel, die ook de initiatiefneemster is van het Kinderkookkafé.

BSO Cornelis Vrij is gelegen in de Cornelis Vrijschool. BSO Vondelpark, BSO Cornelis Vrij en het Kinderkookkafé delen de pedagogische identiteit. De basis van het beleidsplan berust op de visie van drie pedagogen, Freinet, Korzack en Malaguzzi.

Het pedagogisch beleid BSO Cornelis Vrij is als volgt opgebouwd:

De **inleiding** biedt algemene achtergrondinformatie over pedagogisch beleid en de landelijke voorschriften op dit gebied. Dan volgen drie hoofdstukken over de BSO.

1. Pedagogische visie

Gebaseerd op drie inspirerende pedagogen - Freinet, Korczak en Malaguzzi (van de Reggio Emilia-benadering) – geven we onze visie op de ontwikkeling van kinderen in de basisschoolleeftijd en de pedagogische rol die wij daarbij voor de BSO zien.

2. Pedagogische uitgangspunten

We vertalen de pedagogische visie in drie onderwerpen waar we ons speciaal op richten: veiligheid; zelfwerkzaamheid; spelen en expressiviteit.

3. Pedagogische doelen

Elk onderwerp wordt concreter ingevuld met drie opvoedingsdoelen die we binnen de BSO nastreven. Met voorbeelden van praktijksituaties maken we duidelijk hoe we aan deze doelen (willen) werken.

INLEIDING

Waarom een pedagogisch beleid?

In een pedagogisch beleidsplan wordt er duidelijk gemaakt hoe er met kinderen wordt omgegaan, hoe er met de groep gewerkt wordt en waarom dat zo gebeurt. Het is een belangrijk beleidsdocument voor intern en extern gebruik. Het maakt aan **ouders** duidelijk waar de BSO voor staat, wat de BSO belangrijk vindt in de opvoeding van de kinderen en op welke manier hieraan uitvoering wordt gegeven. Het beleid wordt voor ouders inzichtelijk en er kan gemakkelijker over gepraat worden. Voor de **groepsleiding** is duidelijk wat belangrijk is voor de BSO, het geeft stof voor discussies in teamverband en men kan elkaar aanspreken op het pedagogisch handelen.

Een pedagogisch beleidsplan biedt de **kinderopvangorganisatie** de mogelijkheid om zich te profileren en zich verder te ontwikkelen, biedt de leidsters een houvast in het werken met de kinderen, de ouders een mogelijkheid om te kiezen op pedagogische opvattingen en als er bewust mee wordt gewerkt levert het in de dagelijkse praktijk een goed pedagogisch klimaat op voor de **kinderen**.

Er zullen altijd pedagogische onderwerpen op de agenda staan van zowel het team als de oudercommissie en we zullen ernaar streven om voortdurend en constructief met elkaar in gesprek te blijven over ideeën en vragen rondom de opvang en opvoeding van de kinderen. Een inspirerend pedagogisch beleid lijkt namelijk meer op een dynamisch proces dan op een vaststaand lijstje afspraken. Belangrijk is om voortdurend te blijven nadenken over wat je wilt met de kinderen, nieuwe dingen uitprobeert, elkaar kritisch bevraagt, regels en afspraken ter discussie durft te stellen en voor elkaar open staat.

In een pedagogisch beleid worden de volgende onderwerpen herkenbaar uitgewerkt:

- **Pedagogische visie**
Algemene pedagogische beginselen die vertellen welke ideeën over kinderen en over opvoeden ons aanspreken, al of niet aan de hand van bepaalde inspiratiebronnen en pedagogische stromingen
- **Uitgangspunten of doelstellingen**
Welke opvoedingsdoelen vinden wij belangrijk om na te streven, wat willen we met het pedagogische aanbod bereiken en waarom
- **Beschrijving van de werkwijze**
Concreet: afspraken, regels, omgang met de kinderen, programma, activiteitenaanbod, inrichting van de ruimtes, indeling van de groep, halen en brengen enzovoort
(Een beschrijving van de werkwijze kan een hoofdstuk zijn in het beleidsplan, maar ook als aparte tekst worden geformuleerd in de "Huisregels", zoals wij hebben gedaan)

Wat zijn landelijke voorschriften op dit gebied?

De **Wet Kinderopvang** regelt de kwaliteit van de kinderopvang (waar pedagogisch beleid een onderdeel van is). Kindcentra dienen “verantwoorde kinderopvang” te bieden, ofwel “kinderopvang moet bijdragen aan een goede en gezonde ontwikkeling van het kind in een veilige en gezonde omgeving.”

De minister heeft de branche gevraagd om in het kader van ‘zelfregulering’ (dat hoort bij kinderopvang-als-vrije-markt en terugtrekkende overheid) basiseisen voor kwaliteit op te stellen die ook voor het toezicht door de GGD kunnen worden gebruikt.

Organisaties van werkgevers en ouders hebben daartoe gezamenlijk een ‘Convenant Kwaliteit Kinderopvang’ afgesloten. Vervolgens heeft de minister de afspraken uit dit Convenant weer gebruikt om “**Beleidsregels Kwaliteit Kinderopvang**” aan de Wet te koppelen en de afspraken ook in het “**Toetsingskader**” voor **Inspectie** op te nemen.

Volgens de wet moet in het pedagogisch beleidsplan vier zogenaamde competenties terug te vinden zijn. Het kindercentrum moet aangeven hoe het zorg draagt voor:

- De sociaal-emotionele veiligheid voor de kinderen,
- De ontwikkeling van persoonlijke competenties,
- De ontwikkeling van sociale competenties,
- De overdracht van normen en waarden.

Vanaf januari 2018 is de **Innovatie Kwaliteit Kinderopvang (IKK)** van kracht gegaan. De IKK heeft het doel de kwaliteit van de kinderopvang nog verder te verbeteren. De nieuwe kwaliteitseisen zijn opgedeeld in 4 thema’s:

- De ontwikkeling van het kind centraal
- Veiligheid en gezondheid
- Stabiliteit en pedagogisch maatwerk
- Kinderopvang is een vak

Bij toetsing door de GGD (inspectie) wordt niet alleen gekeken of deze ‘competenties’ herkenbaar zijn in het beleidsplan op papier, maar ook in het handelen van leidsters. Bij een inspectiebezoek wordt de leidster-kind-interactie in de praktijk geobserveerd om te zien of leidsters waarmaken wat het beleidsplan beschrijft. Voor zo’n observatie zijn ‘indicatoren’ geformuleerd. Bij sociaal-emotionele veiligheid gaat het bijvoorbeeld om communicatie met de kinderen, een respectvolle houding, een open en ontspannen sfeer in de groep en ook om informatieoverdracht tussen ouders en leidster. Bij normen en waarden gaat het om afspraken, regels en omgangsvormen die voor ieder duidelijk moeten zijn en waarin leidsters het goede voorbeeld dienen te geven. Bij het opstellen van pedagogisch beleid voor de BSO houden we rekening met de Beleidsregels en het Toetsingskader, al zullen we soms andere bewoordingen kiezen.

In de Beleidsregels wordt ook gevraagd om in het pedagogisch beleid te schrijven over: “de werkwijze, maximale omvang en leeftijdsopbouw van de basisgroepen; de (spel)activiteiten die kinderen buiten de basisgroep kunnen verrichten en van de wijze waarop beroepskrachten

bij hun werkzaamheden worden ondersteund door andere volwassenen.” Deze thema’s zijn uitgewerkt in de Huisregels. De huisregels biedt concrete informatie en regels voor de ouders/verzorgers van de BSO. Tevens is hierin de werkwijze opgenomen die de leidsters een leidraad biedt in hun werk op de bso.

NB. Relevant is dat “kwaliteit” breder is, méér omvat, dan pedagogisch beleid.

In de Beleidsregels worden naast pedagogisch beleid aan de volgende onderwerpen voorwaarden gesteld:

- Pedagogische praktijk
- Verklaring omtrent gedrag (VOG) voor eenieder die woont of werkt op het adres waar de bso is gevestigd
- Beroepskwalificatie personeel (met verwijzing naar CAO-afspraken)
- Opvang in groepen
- Naleving beroepskracht-kind ratio,
- Oppervlakte binnen- en buitenruimte per kind,
- Een actief en actueel veiligheidsbeleid
- Idem op het gebied van gezondheid

In het Toetsingskader dat de GGD hanteert worden daarnaast nog voorwaarden gesteld aan de kwaliteitsaspecten ‘ouders’ (oudercommissie met adviesrechten en goede informatie) en ‘klachten’ (voldoen aan de Wet Klachtrecht).

Hoofdstuk 1 **PEDAGOGISCHE VISIE**

Buitenschoolse opvang is er voornamelijk omdat ouders opvang nodig hebben in de tijd dat zij werken of andere bezigheden buitenshuis hebben waardoor zij niet zelf “met de theepot klaar zitten” als hun kind uit school komt. Ouders zoeken opvang waar ze met een veilig en gerust gevoel hun kind aan toevertrouwen en waar de kinderen zelf graag naar toe gaan en plezier hebben. Dit is ook voor ons de basis, maar BSO Cornelis Vrij staat voor méér.

We onderscheiden ons op drie punten, die BSO Cornelis Vrij uniek en ‘anders’ maken. Tezamen zorgen die punten dat kinderen onze BSO als “een beetje vakantie” kunnen beleven.

In de eerste plaats zijn we gevestigd in een bijzonder gebouw, namelijk in de gerestaureerde school van de Cornelis Vrij school. Door de omvang van het gebouw hebben we verschillende binnen- en buiten ruimten tot onze beschikking.

Ook de locatie in de buurt van het Museumplein zorgt ervoor dat wij een nog grotere buitenruimte tot onze beschikking hebben. Tevens biedt de locatie een gemakkelijke uitvalsbasis voor uitstapjes naar bijvoorbeeld verschillende musea.

In de derde plaats willen we een eigen pedagogische benadering hanteren, die voortbouwt op de bovengenoemde ervaring van Ruth van Andel en binnen het Kinderkookkafé en BSO Vondelpark al bijna 40 jaar in de praktijk wordt gebracht.

“Opvoeden in de BSO?”. Is dat niet overbodig voor die paar uurtjes na school? Kinderen worden immers thuis door hun ouders opgevoed en krijgen ook op school al een heel programma met leerstof en leefregels te verwerken. BSO is toch vrije tijd, gewoon een beetje spelen en tot rust komen. Daar hoeven kinderen toch niet opgevoed te worden?”

Wij zien de BSO inderdaad als vrije tijd voor kinderen. Ze moeten zich lekker voelen, het naar de zin hebben, plezier kunnen maken, alleen of in een groepje. Maar zonder het ‘zwaar’ te willen maken is BSO ook een pedagogische omgeving: een plek die door een grote groep kinderen en volwassenen gedeeld wordt, waar bepaalde afspraken nodig zijn om te zorgen dat ieder het naar de zin kan hebben. Het is daarbij onmogelijk om de opvoedkundige aanpak van ouders voor hun eigen kind altijd te volgen, denk bijvoorbeeld aan al dan niet snoepen, aan verschillende ideeën over computergebruik.

Wij kiezen ervoor om niet alleen een rijtje praktische opvoedkundige afspraken te maken, maar om ons ook te laten inspireren door een bredere pedagogische visie.

“KINDEREN ZIJN MENSEN!”

Zo luidt de kortst mogelijke samenvatting van onze pedagogische visie.

Het uiteindelijke doel van elke opvoeding is ‘zelfstandigheid’: kinderen worden opgevoed opdat zij later zelf deel te nemen aan onze (grote mensen-) samenleving. In de periode van basisschool en BSO leren zij om verantwoordelijk te zijn, keuzes te maken, afspraken na te komen. Ze krijgen waarden en normen bijgebracht, ontwikkelen een sociaal besef. Geleidelijk aan groeien kinderen steeds groter en zelfstandiger, gaan meer en meer op eigen benen staan en ook hun (belevings-)wereld groeit mee.

We willen ons in BSO Cornelis Vrij niet zozeer richten op wat kinderen moeten leren met het oog op ‘later’. Wij willen minder kijken naar wat ze kunnen *worden* en meer naar wie ze nu *zijn*. Wij zien kinderen als kleine mensen met dezelfde behoeften en gevoelens als grote mensen: belangrijk gevonden worden, serieus genomen worden, erbij willen horen. We willen kinderen voor vol aanzien. Ze mogen en moeten ook ‘echte’ dingen kunnen doen, die doorgaans aan volwassenen zijn voorbehouden. We hechten veel waarde aan het samenwerken van de kinderen onderling met respect voor elkaar. We willen ze verantwoordelijkheid naar draagkracht geven.

Dit wordt vormgegeven door een zogenaamde ‘werkgemeenschap’. Dit begrip is afkomstig van Freinet, een van de inspirerende pedagogen waar ons gedachtegoed op stoelt. Twee andere belangrijke namen in dit verband zijn Janusz Korczak en Loris Malaguzzi.

We geven hieronder een korte impressie van hun pedagogieken, met het accent op de ideeën die ons aanspreken en die wij bij onze leeftijdsgroep en in onze BSO-omstandigheden willen inzetten.

Celestin **Freinet** (1896 – 1966) was onderwijzer in een kleine dorpschool in de Franse Alpen. Hij merkte dat kinderen (vanaf 5 jaar) zich niet interesseerden voor lesstof uit boekjes, maar wel voor het ‘echte leven’ in de werkplaatsen van het dorp en in de natuur. Op basis daarvan ontwikkelde hij een pedagogische benadering die aansloot bij het leven van de kinderen en

hun ouders in de sociale omgeving (woonomgeving, werk, maatschappij, politiek) van die plaats en tijd.

Zijn ideeën in het kort:

Kinderen maken net als grote mensen deel uit van de wereld om hen heen. Contact met die wereld, met de maatschappij, vindt Freinet dan ook essentieel. Kinderen moeten zich met de echte dingen van het leven kunnen bezighouden. Kinderen vinden het fijn om betrokken te worden, om mee te werken, om zelf een aandeel te leveren en ze kunnen leren om verantwoordelijkheden te dragen. Kinderen laten vaak, onder andere in hun spel, zien dat ze geboeid zijn door de wereld en het werk van grote mensen. Freinet neemt de ervaring van kinderen serieus door er met hen over te praten en schrijven en laat ze ook onderling hun belevenissen vastleggen ("school met de drukpers").

Janusz **Korczak** (1878 – 1942) was een joodse kinderarts, die in het vooroorlogse Polen een tehuis voor wezen en verwaarloosde kinderen had gesticht. Hij ondervond dat kinderen vaak door opvoeders onderdrukt en geminacht werden, dat volwassenen kinderen behandelden alsof zij eerst iets moeten *worden*, voordat zij meetellen in de wereld van volwassenen. Terwijl kinderen volgens Korczak vanaf het moment van geboren worden mens *zijn*, met een eigen aard, een eigen wil, eigen behoeften. In het tehuis leefde hij samen met de kinderen en voerde zijn 'andere' ideeën over opvoeden ook daadwerkelijk uit.

In die ideeën is 'respect' een centraal begrip. Respect voor wie het kind is, voor wat het zelf wil en kan, voor wat het nog niet weet en voor de leergierigheid van kinderen. Respect betekent ook dat volwassenen serieus nemen wat kinderen bezighoudt. "Wij zijn aanmerkelijk meer ervaren dan kinderen, we weten heel veel dat kinderen niet weten, maar wat kinderen weten en voelen, dat weten zij beter dan wij," aldus Korczak. Kinderen moeten de ruimte krijgen om zich te ontwikkelen tot een onafhankelijk persoon. Als de volwassene (uit goede bedoelingen) alles beslist, kinderen betuttelt en beschermt, leert een kind niet zelf situaties inschatten en problemen oplossen. Om weerbaar en zelfstandig te worden, mogen ze ook fouten maken. Andere belangrijke aspecten zijn nog de invloed (inspraak) van kinderen en een gelijkwaardige relatie tussen volwassenen en kinderen.

Loris **Malaguzzi** (1920 – 1994) is de grondlegger van de pedagogiek van Reggio-Emilia; in de kinderopvang en het onderwijs bekend als de **Reggio-pedagogiek**. Malaguzzie werkte in Italië in kindercentra waar 0–7-jarigen werden opgevangen in een structuur zoals wij die kennen in het basisonderwijs (vaste groepen, vijf dagen per week, gedurende een schooljaar met vaste fulltime leidsters, veel ouderbetrokkenheid). Hij was gefascineerd door de vele verschillende manieren waarop jonge kinderen zich uitdrukken en communiceren – de 'honderd talen' genoemd. Kinderen uiten zichzelf verbaal en non-verbaal, in beweging, muziek, tekeningen, bouwprojecten, kleiwerkjes, schaduwspel, verkleeden, voetballen. Door aanbod van (veel creatieve) materialen, bewust gebruik van de ruimte en inzet van goed opgeleide en ondersteunde leidsters, ontwikkelde hij een werkwijze om kinderen te stimuleren in al die verschillende uitingen. Een belangrijk hulpmiddel hierbij is het vastleggen van activiteiten in foto's, tekeningen, verslagen, die samen met de kinderen worden bekeken en weer tot nieuwe projecten en activiteiten kunnen leiden.

Malaguzzi hechtte veel waarde aan observatie: als leidsters alsmat opnieuw goed luisteren en kijken naar wat kinderen zelf aangeven, kunnen ze aansluiten bij de nieuwsgierigheid, kinderen helpen om zelf ontdekkingen te doen, te leren en te creëren. In de context van de Itali-

aanse cultuur is kinderopvang sterk verweven met het thuismilieu (woonplaats én eigen familie). Daarom is intensief samenwerken met ouders ook een belangrijk aspect van de Reggio-pedagogiek.

Pedagogische visie BSO Cornelis Vrij (geput uit bovenstaande inspiratiebronnen) kort samengevat in enkele opvallende hoofdlijnen:

- We willen geen vastomlijnde idealen of beelden hanteren van ‘wat een kind moet worden’ maar goed kijken en luisteren naar ‘wie het kind nu is’ om daarbij aan te sluiten;
- We willen kinderen laten spelen, werken, onderzoeken met ‘echte’ spullen;
- Kinderen kunnen vaak meer dan volwassenen denken of verwachten;
- Een gelijkwaardige positie voor de kinderen, we nemen ze serieus en geven ze invloed (wat trouwens niet betekent dat we geen grenzen of eisen stellen);
- Kinderen krijgen zelfstandigheid en verantwoordelijkheid naar draagkracht;
- Kinderen krijgen de kans zelf dingen uit te zoeken en op te lossen, wat inhoudt dat ze ook fouten mogen maken, van fouten kun je leren (dit geldt ook voor volwassenen);
- We hechten veel waarde aan sociale ontwikkeling van de kinderen en aan goede relaties met de sociale omgeving van de kinderen, goede verstandhouding en samenwerking met ouders is essentieel.

Deze visie wordt hieronder concreter uitgewerkt in pedagogische uitgangspunten en doelen. Daarnaast zegt deze visie natuurlijk veel over de ‘pedagogische houding’ die we van leidsters verwachten. Een leidster die niet attent is, die te snel interpreteert en kinderen veroordeelt in plaats van zich af te vragen wat er ‘achter’ bepaald gedrag schuilt, die bazig is en kinderen geen ruimte laat, is niet in staat de pedagogische visie van BSO Cornelis Vrij na te leven. In het andere uiterste past een leidster die alleen maar ruimte geeft en geen grenzen stelt ook niet bij ons. Een ‘laissez-faire’ houding strookt evenmin met onze visie als een al te sturende benadering.

Hoofdstuk 2 **PEDAGOGISCHE UITGANGSPUNTEN**

We werken de pedagogische visie van BSO Cornelis Vrij uit in drie pedagogische thema’s: veiligheid; zelfwerkzaamheid; spelen en expressiviteit.

Deze drie zijn met gemak uit te breiden met veel meer onderwerpen van belang, maar hoe meer je er opschrijft, hoe onduidelijker het geheel wordt – alsof je door de bomen het bos niet meer ziet. We willen met deze uitgangspunten (en de doelen die we eruit afleiden en onder 3 verder toelichten met voorbeelden) onze pedagogische identiteit inkleuren, een herkenbaar eigen gezicht ontwikkelen.

De drie hieronder zijn natuurlijk niet toevallig gekozen. We lichten ze eerst kort toe.

Veiligheid

Dit zien we als de basis onder alle andere pedagogische idealen en doelen. De allereerste vereiste om kinderen en ouders een goede BSO te bieden bestaat uit een materieel en sociaal veilige omgeving. Ook in de Wet Kinderopvang, de Beleidsregels Kwaliteit en het Toetsingskader voor inspectie is veiligheid een prioriteit, zowel concreet in de zin van een veilige omgeving als sociaal-emotioneel in de zin van vertrouwdenheid en geborgenheid voor elk kind. We voegen

er nog een extra aandachtspunt aan toe, gericht op respectvol met elkaar omgaan in groepsverband wat wij ook erg belangrijk vinden om veiligheid te creëren.

Onder hoofdstuk 3 zullen we 'veiligheid' verder concretiseren in drie pedagogische doelen:

- Veilig zijn (materiële voorwaarden)
- Veilig voelen (sociale veiligheid, vertrouwdheid)
- Respect in de omgang

Zelfwerkzaamheid

Het thema zelfwerkzaamheid is sterk verbonden met de hierboven aangehaalde pedagogische inspiratiebronnen. Zelf iets uitproberen, uitvinden, ontdekken; zelf dingen doen die doorgaans aan volwassenen zijn voorbehouden, zelf een oplossing bedenken, met je eigen handen iets maken. Het is als een rode draad in de pedagogiek van Freinet, Korczak en Reggio-Emilia te herkennen. We zullen 'zelfwerkzaamheid' onder hoofdstuk 3 verder uitwerken in de pedagogische doelen:

- Zelf zorgen
- Zelf denken en doen
- Zelf oplossen

Spelen en expressiviteit

Dit is een belangrijk onderdeel voor ons omdat we 'BSO als vrije tijd' meer inhoud willen geven. Om te zorgen dat kinderen van verschillende leeftijden en temperamenten plezier kunnen hebben en de BSO als "een beetje vakantie" kunnen ervaren, is meer nodig dan een kast vol speelgoed enorm. Wat we ze willen bieden wordt weergegeven in de volgende drie pedagogische doelen:

- Vrije tijd
- Ontdekken
- '100 Talen'

Hoofdstuk 3 PEDAGOGISCHE DOELEN

We geven eerst een overzicht van de drie maal drie doelen die we voor ogen hebben, waarbij elk doel geformuleerd wordt in een korte heldere zin. Wat vinden we precies belangrijk? Wat streven we na met onze aanpak en ons pedagogisch handelen? Wat bieden we de kinderen en wat moeten opvoeders in de BSO waarmaken?

Na de opsomming van het hele rijtje, volgen uitgebreidere paragrafen voor elk doel apart met illustraties en voorbeelden uit onze dagelijkse BSO-praktijk.

Veiligheid

- **Veilig zijn**

Wij bieden kinderen van 4 tot 12 jaar een veilige omgeving

- **Je veilig voelen**

Wij vinden het belangrijk dat elk kind zich veilig en op zijn gemak voelt

- **Respect in de omgang**

Wij vinden het belangrijk dat alle mensen in de BSO (en inde school) elkaar erkennen en respecteren, om ook van de groep een veilige sociale omgeving te maken

Zelfwerkzaamheid

- **Zelf zorgen**

We verwachten van kinderen dat ze helpen te zorgen voor de ruimte, de spullen en elkaar

- **Zelf denken en doen**

We vinden het belangrijk dat kinderen zelf denken en zelf doen; we spreken ze aan op hun eigen mogelijkheden en capaciteiten

- **Zelf oplossen**

We helpen een kind liever om zelf een oplossing voor een vraag of probleem te vinden, dan dat we het van hem of haar overnemen

Spelen en expressiviteit

- **Vrije tijd**

We bieden kinderen op de BSO een 'beetje vakantie'-gevoel

- **Ontdekken**

We vinden het belangrijk om kinderen aan te spreken op hun nieuwsgierigheid, te stimuleren in hun fantasie en creativiteit. We bieden een breed scala aan activiteiten aan.

- **'100 talen'**

We hechten veel waarde aan de '100 talen' waarin kinderen zich kunnen uitdrukken en laten ons door de Reggio-benadering inspireren

Motorische ontwikkeling

- **Fijne motoriek stimuleren**

In een verticale groep zijn de verschillen in de fijne motoriek tussen kinderen groot. Wij geven ieder kind individueel de ruimte (fysiek en in tijd) om zich te ontwikkelen

- **Grove motoriek ontwikkelen**

Door veel naar buiten te gaan heeft ieder kind (van elke leeftijdsgroep) mogelijkheden tot het ontwikkelen van grove motoriek

Cognitieve ontwikkeling

De cognitieve ontwikkeling is de ontwikkeling van het denken, de waarneming en de fantasie. Op basis van de fasentheorie van ontwikkelingspsycholoog Jean Piaget hebben wij binnen de BSO in theorie te maken met twee fasen:

= pre-operationele stadium (2 – 7 jaar)

= concreet-operationele stadium (6 tot 12 jaar)

Taalvaardigheid

Hoewel taalontwikkeling (lezen en schrijven) een taak is die door school wordt uitgevoerd, stopt deze niet bij de muren van de basisschool. Wij onderkennen dat ook onze BSO en onze medewerkers een taak hebben bij de ontwikkeling van de taal bij onze kinderen.

Uitwerking van de pedagogische doelen met voorbeelden uit de praktijk.

1. VEILIGHEID

Veiligheid als basis van de BSO klinkt als een voorwaarde die zo vanzelfsprekend is dat je er eigenlijk geen woorden aan zou willen besteden. Toch is het waarmaken, het garanderen van veiligheid minder vanzelfsprekend dan we zouden wensen – zoals enkele incidenten helaas al hebben aangetoond. Veiligheid is niet altijd 100% 'maakbaar', onder andere omdat er veel verschillende aspecten mee verbonden zijn: wisselende groepssamenstelling per dag, groot leeftijdsverschil, regelmatig reizen door het drukke verkeer van Amsterdam, een kwetsbare situatie als een leidster zich afmeldt op de dag dat zij zou werken, het openbare karakter van het schoolplein. Er spelen dingen mee die goed geregeld en uitgevoerd worden maar ook dingen die buiten onze macht liggen (bijvoorbeeld het verkeer in Amsterdam). Natuurlijk zijn wij verantwoordelijk en doen wat binnen ons vermogen ligt om een optimaal veilige situatie te organiseren, maar een absolute veiligheidsgarantie is niet haalbaar.

Pedagogisch gezien roept het onderwerp 'veiligheid' ook de vraag op hoe wenselijk het zou zijn als we wel 100% garantie konden bieden? Worden kinderen juist niet opgevoed om te leren zelf risico's in te schatten en om te gaan met 'gevaarlijke' situaties? Leren lopen gaat met vallen en opstaan en weer vallen. Om te ontdekken dat een mes scherp is of een vlam heet, zal een kind zich een keer moeten snijden of branden – al is het maar heel even, je moet het zelf voelen om het door te krijgen. Zo leren we de meeste dingen in het leven niet uit een boekje, maar al doende. Zo gaat het thuis, zo gaat het op de BSO.

Het dilemma is dat we kinderen, als we ze willen beschermen tegen alle risico's enorm moeten beperken in hun mogelijkheden om dingen te proberen, te oefenen, te ontdekken. We zouden ze dan letterlijk en figuurlijk veel speelruimte moeten onthouden. Dat willen we niet. Het past niet in onze visie om ze teveel in te perken en het helpt ze niet om naar zelfstandigheid toe te groeien. Vandaar dat wij in de praktijk balanceren tussen het vermijden van te veel of te grote risico's enerzijds en het bieden van de gelegenheid tot 'zelf doen' anderzijds – waarbij 'zelf doen' natuurlijk ook met toezicht en begeleiding kan. 'Zelf doen' betekent niet dat we de kinderen aan zichzelf overlaten!

Ouders kunnen in belangrijke mate bijdragen aan onze veiligheid! Met name door attent te zijn, stil te staan bij de grote verantwoordelijkheid van de BSO - voor een hele groep en niet alleen eigen kinderen - te beseffen dat leidsters vaak overzicht moeten houden in wisselende en drukke omstandigheden. Door op tijd af te melden als een kind een keer niet komt, wordt bijvoorbeeld voorkomen dat een leidster of ophaalhelp een kwartier lang bij de school blijft wachten met steeds onrustiger kinderen, in de veronderstelling dat er nog een kind moet komen. Door te zorgen voor bereikbaarheid en een noodnummer van vertrouwde familie of vrienden. Door duidelijk afscheid te nemen aan het eind van de dag, zodat de leidster weet wie al naar huis is en wie nog onder BSO-verantwoordelijkheid valt.

Veiligheid kan niet zonder duidelijkheid, maar voor (jonge) kinderen is het verwarrend als ouders en leidsters tegelijkertijd aanwezig zijn. Wie is dan 'de baas'? Immers, de regels en verwachtingen ten aanzien van gedrag zijn op de BSO vaak anders dan thuis en de loyaliteit van een kind ligt logisch allereerst bij zijn of haar ouders. Om de BSO-regels duidelijk te houden, vragen we van ouders dat ze zich binnen de BSO-situatie aan onze regels houden en hun kind hier op aanspreken. Ook verwachten we van ouders dat zij op hun eigen kind(eren) letten als zij bij ons aanwezig zijn. Dit betekent niet dat onze verantwoordelijkheid dan stopt. De BSO is verantwoordelijk voor ongevallen die plaatsvinden vóór sluitingstijd, 18.30 uur dus (NB het kwartier daarna is NIET voor ouders en geen opvangtijd!).

VEILIG ZIJN

Wij bieden kinderen van 4 tot 12 jaar een veilige omgeving

= de **ruimten binnen en buiten** voldoen aan veiligheidseisen die jaarlijks door de GGD aan de hand van landelijke normen en regels getoetst worden.

De GGD kijkt naar "veilige" en (bij de leeftijd) "passende" ruimte en naar het aantal vierkante meters binnen- en buitenruimte. BSO Cornelis Vrij voldoet aan deze oppervlaktenormen.

Voordat de nieuwe Wet Kinderopvang in werking trad waren op het gebied van materiële veiligheid (accommodatie, brandveiligheid, speeltoestellen en dergelijke) meer specifieke en gedetailleerde eisen vastgelegd, nu geeft het inspectieprotocol verder geen houvast wat wel of niet 'veilig' zou zijn en wordt deze per locatie en situatie bekeken.

= Bij de **inrichting** van de ruimte en het opbergen van spullen, speelgoed en materialen wordt gestreefd naar een duidelijke, overzichtelijke en voldoende veilige omgeving waarin kinderen zich zoveel mogelijk zelf kunnen redden.

Wat voor kinderen gevaar oplevert wordt buiten hun bereik bewaard, maar de meeste dingen kunnen ze zelf pakken. We zoeken hier een balans tussen zelf doen (zelf proberen, zelf ontdekken) en risico's beperken. Het omgaan met 'echte spullen' houdt niet in dat we de kinderen aan onveilige situaties blootstellen. Bijvoorbeeld de kindermessen waarmee ze zelf smeren zijn niet scherp, maar als kinderen (vanaf 7 jaar) zelf fruit willen schillen met een scherper mesje, dan kan dat, we blijven erbij zitten voor hulp en instructie.

= Personen die werkzaam zijn bij de BSO dienen voor aanvang van hun werkzaamheden een **Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG)** te overleggen. Hiermee is aangetoond dat zij niet bekend zijn,, met betrekking tot bepaalde onderwerpen, bij politie en justitie.

Volgens de wetgeving moeten alle personen die werken of wonen op de locatie waar kinderopvang wordt aangeboden in het bezit zijn van een VOG.

Het bestuur van de stichting, alle medewerk(st)er, stagiaires en vrijwilligers die bij de stichting werken zijn in het bezit van een VOG en zijn opgenomen en gekoppeld in het Personenregister Kinderopvang dat op 1 maart 2018 is ingevoerd.

Het personeel van de Cornelis Vrijschool dat structureel op BSO tijden aanwezig is moet ook in het bezit van een VOG zijn en worden opgenomen en gekoppeld in het personenregister Kinderopvang.

= Tijdens openingsuren van de bso is er altijd één volwassene met een **kinder EHBO diploma** aanwezig. Dit zal in de meeste gevallen één van de vaste pedagogisch medewerkster zijn. De persoon met Kinder EHBO heeft geleerd om de eerste hulp bij ongevallen aan kinderen te kunnen geven.

= Er wordt een actief Veiligheids- en gezondheidsbeleid gehanteerd. Er is een veiligheids- en gezondheidsprotocol en de leidsters zijn zich bewust van de (grote) risico's die op de BSO aanwezig zijn en hoe zij kinderen met kleine risico's leren omgaan. In het veiligheids- en gezondheidsbeleid staan werkafspraken beschreven. En staat beschreven hoe het beleid actueel gehouden wordt.

= We vragen ouders om ons een of meer '**noodnummers**' ter beschikking te stellen, zodat we in bijzondere situaties altijd een vertrouwd persoon voor een kind kunnen bereiken en het kind zo nodig opgehaald kan worden (bijvoorbeeld bij koorts of een ongeval).

= We zorgen ervoor dat de **mobiele telefoon** als wij niet op de BSO aanwezig zijn altijd is ingeschakeld. Zo zijn wij altijd bereikbaar voor ouders en collega's. Bij aanwezigheid op de BSO zijn wij bereikbaar op het vast nummer van de BSO. Het kan voorkomen dat de mobiele telefoon niet onmiddellijk wordt opgenomen, ook dat is om redenen van veiligheid – denk bijvoorbeeld aan het lopen van school naar de BSO: een leidster met een groep kinderen onder haar hoede heeft en haar aandacht daarvoor nodig heeft. Een ingesproken voicemail-bericht zal altijd worden afgeluisterd.

= De overgang van school naar bso kan voor sommige kinderen verwarrend zijn. Daarom halen wij de kinderen op uit de klas. De oudere kinderen (vanaf groep 3) kunnen nadat zij gewend zijn op de BSO zelfstandig van de klas naar de BSO ruimte lopen. De BSO maakt afspraken met de leerkrachten zodat zij weten welke kinderen op welke dagen naar de BSO toegaan.

= We houden **toezicht** bij vrij spel.

Als er kinderen binnen én buiten spelen, kan er ook een leidster binnen én een leidster buiten zijn – hetzij om mee te doen, hetzij om een oogje in het zeil te houden. Kinderen mogen niet zonder toezicht buiten spelen. Bij het buitenspelen wordt er gebruik gemaakt van het schoolplein. Een gedeelte van het schoolplein is openbaar. Hierdoor kunnen kinderen met derden in contact komen, ook kunnen kinderen "makkelijk" van het schoolplein wegllopen. Om deze redenen hebben we ervoor gekozen dat kinderen nooit zonder direct toezicht mogen buitenspelen.

= Oudere kinderen kunnen meer **zelfstandigheid** krijgen.

We volgen hier in principe de grenzen die ouders voor hun kind stellen en maken hierover afspraken met ouders en kind op papier. Bijvoorbeeld over het op de fiets door de stad mogen of alleen naar huis mogen fietsen. Als bij ons niet bekend is dat ouders akkoord gaan met één van eerder genoemde voorbeelden kan het kind dit niet uitvoeren.

= Ophalen door derden (iemand anders dan de ouders) is mogelijk mits dit vooraf is aangegeven. Ook als het kind bekend is met de persoon die komt ophalen is eerst toestemming van de ouders nodig voordat het kind met de persoon de BSO kan verlaten. Deze regel is nodig om de veiligheid van de kinderen te kunnen waarborgen bij het vertrek van de BSO naar huis.

JE VEILIG VOELEN

Wij vinden het belangrijk dat elk kind zich veilig en op zijn gemak voelt

= **wennen**

Bij een kennismakingsgesprek (met ouder en bij voorkeur met kind) en een intake wordt besproken hoe het wennen het best kan worden aangepakt. Kinderen met een achtergrond op een kinderdagverblijf en/of met al bekende vriendjes op onze BSO kunnen meestal meteen en zonder problemen in de groep meedraaien. Voor kinderen die echt in een nieuwe situatie terecht komen of waarbij de ouders twifelen aan het wennen van hun kind, worden aparte afspraken gemaakt zodat een kind in kleinere stapjes gewend raakt aan de BSO.

Afhankelijk van leeftijd en inschatting van de ouders wordt een wenperiode van een dag tot (maximaal) vier weken aangehouden. Wij vragen ouders voor de start van de bso met hun kind bij de bso leiding langs te komen. De leidsters maken alvast kennismaken met het kind en weten dan hoe het kind er uit ziet voordat ze gaan ophalen. Voor het kind is dit moment net zo belangrijk en deze weet dan welke leidsters hem/haar uit school komt halen.

De wenprocedure staat ook uitgebreid in “de huisregels” beschreven.

= We vragen van **ouders** dat ze zich binnen de BSO aan onze afspraken en regels houden en hun kind zo nodig daarop aanspreken.

Dit is om te voorkomen dat kinderen in de war raken als hun ouders andere gedragsregels en verwachtingen hanteren dan wij op de BSO doen. Zo’n verschil is gebruikelijk en ook logisch. De omstandigheden thuis zijn immers heel verschillend van die op de BSO. Even logisch is dat de loyaliteit van kinderen naar hun ouders uitgaat. Om een soms drukke situatie bij het ophalen of tijdens een etentje of een feestje voor de kinderen duidelijk te houden, is het noodzakelijk dat ieder éénzelfde lijn trekt.

= We streven naar vaste **leidsters** op vaste dagen, zodat de kinderen met bekende en vertrouwde personen te maken hebben.

Naast het vaste team werken we met (eigen) invallers. Als zich de situatie voordoet dat wij niet meer aan de leidster-kind-ratio kunnen voldoen en hiermee de veiligheid van de kinderen in gevaar kan komen kunnen wij in uiterste nood een beroep op pedagogisch medewerkers doen via een uitzendbureau.

= Elke dag is er een **grote groep** aanwezig met steeds weer andere kinderen, die niet vanzelfsprekend bekend en vertrouwd voor elkaar zijn.

We beginnen elke middag, als we uit school komen, op dezelfde manier. Het ritueel van binnenkomen, de jas en tas opruimen, handen wassen en aan tafel gaan op de eigen groep, is "vaste prik". De presentielijst wordt doorgenomen om te zien of alle kinderen aanwezig zijn. Als alle kinderen binnen zijn wordt de BSO dag gestart.

Aan tafel wordt er "een baas van de tafel" gekozen, deze kiest twee kinderen uit die drogen af en ruimen op. Er wordt verteld of er iets bijzonders is, zoals een jarige, een kind dat voor het eerst of voor het laatst is. Er wordt gedronken en gegeten en besproken wie welke activiteit gaat doen. Afhankelijk van het moment en de sfeer in de groep worden er groeps gesprekken gevoerd. 'Wie heeft iets leuks/vervelends/spannends meegemaakt?' of een ander soort verhaal of groeps gesprek.

Dit eerste halfuur op deze rituele manier vinden we belangrijk voor het 'groepsgevoel', de onderlinge betrokkenheid van kinderen op elkaar. Het geeft kinderen die niet bij elkaar op school zitten, een vorm van bekendheid en vertrouwdheid, weten wie/wie is en even de aandacht voor elkaar hebben.

= Ieder kind (en trouwens ook volwassene) mag zijn wie hij/zij is.

Kinderen hebben hun **eigen karakter**, hun temperament, hun eigenaardigheden. We proberen niet een energieke onrustige jongen om te vormen naar een stil en rustig kind, of een heel teruggetrokken kind op te juttten tot joligheid. Als kinderen 'lastig' doen, zal een leidster niet het kind veroordelen ("jij bent vervelend") maar op het gedrag reageren ("ik vind het niet goed als je zo doet"). Als een bepaald kind steeds problemen geeft, proberen we te begrijpen wat er achter het gedrag schuilt (waar komt dat gedrag vandaan?) en het kind alternatieven te geven. Kinderen straffen doen we alleen in heel uitzonderlijke gevallen en uit bescherming van de groep - straf is dan het uiterste middel om een kind tot de orde te roepen en de sociale veiligheid van kinderen te waarborgen.

RESPECT IN DE ONGANG

Wij vinden het belangrijk dat alle mensen in de BSO elkaar respecteren, zodat 'de groep' een veilige sociale omgeving vormt

= We hebben **groepsregels**.

Er zijn een aantal vaste regels waar we de kinderen aan houden. Een deel ervan is praktisch of hygiënisch van aard (bijvoorbeeld bij binnenkomst handen wassen voor het eten en na het wc-bezoek; niet met je schoenen op de bank), andere regels gaan over de omgang met elkaar. Ze leggen aan de kinderen uit wat 'respect' in de groepssituatie inhoudt. Bijvoorbeeld aan tafel wachten met eten tot iedereen aan tafel zit; niet tegen elkaar schreeuwen, slaan, schoppen; elkaar bij de naam noemen als je iets wilt zeggen of vragen. Respect ten opzichte van de leidsters hoort er ook bij. Bijvoorbeeld aan tafel blijven tot de leidster gezegd heeft dat je mag opstaan; je speelgoed of spullen opruimen voordat je iets anders gaat doen; tegen de leidster zeggen waar je bent of waar je heengaat.

= We respecteren de **eigen gevoelens** van kinderen

Kinderen maken in hun sociale en persoonlijke ontwikkeling tussen 4 en 12 jaar enorm veel mee – leuke, opwindende, droevige, verwarrende, frustrerende, fantastische ervaringen en nog veel meer. Emoties kunnen soms door een ‘kleine’ aanleiding stormachtig naar buiten komen. We proberen een kind daarin te begrijpen en niet te veroordelen of weg te redeneren wat hij of zij voelt. Acceptatie en aandacht om aan het kind duidelijk te maken: je mag je blij, boos, droevig, bang voelen. Door dit ook hardop te benoemen als er in de groep iets speelt, laten we alle kinderen zien dat een ander respect verdient en leren kinderen zich rekenschap te geven van wat een ander voelt of vindt.

= We waarderen **vriendschappen** tussen kinderen

Vriendschap is belangrijk voor kinderen. Het fijnste is als iedereen een of meer vertrouwde speelkameraadjes heeft op de BSO, hetzij een dikke vriend van thuis en school, hetzij een speciaal BSO-vriendje. Kinderen mogen zelf kiezen naast wie ze aan tafel gaan zitten, met wie ze samen spelen, met wie ze hun afwastakje uitvoeren. Er zijn hechte tweetallen en kleine groepjes kinderen die meestal samen optrekken en kinderen die met wisselende andere kinderen spelen. We letten op het plezier en de manier waarop ze samendoen. We verwachten niet dat elk kind met elk ander kind goed moet kunnen opschieten. Dat geldt op hun leeftijd evenmin als voor onszelf. We ‘sturen’ hier alleen bewust als we merken dat een bepaald kind alleen blijft en zich daar ongelukkig bij voelt.

= **Conflicten** tussen kinderen horen erbij

Zoals de lichamelijke ontwikkeling letterlijk met vallen en opstaan verloopt, gaat de sociale ontwikkeling van kinderen ook gepaard met botsingen en conflicten met anderen. Ze moeten leren samenwerken, zich soms aanpassen aan een ander, maar ook leren voor zichzelf op te komen, ontdekken wat ze zelf willen en waar hun grenzen liggen. In allerlei sociale situaties komen ze zowel zichzelf als de anderen tegen en dat gaat niet altijd in harmonie. We keuren conflicten niet af, wel bepaald gedrag dat er deel van kan zijn (iemand pijn doen, kwetsende dingen zeggen, zie ook hieronder). We zullen in de gaten houden hoe een conflict verloopt, zodat we kunnen inspringen als het escaleert of als de kinderen erin vastlopen. Dan bespreken we met ze wat er gebeurde, zodat ze ervan kunnen leren voor een volgende keer.

= We tolereren geen uitsluiting, dominantie of geweld in de groep

Vormen van **structureel overheersend gedrag** zijn niet respectvol. De meeste kinderen willen wel eens de baas spelen over andere kinderen en iedereen heeft wel eens ruzie waarbij een klap of een krab wordt uitgedeeld. We verwachten niet dat kinderen altijd lieverdjes zijn. Het is echter niet acceptabel als een bepaald kind altijd de baas speelt, of als kinderen bang zijn voor de dreigementen van een ander (“als je dat niet doet dan sla ik je”). Pesten in de vorm van denigrerende of kwetsende taal is ook niet aanvaardbaar. We treden hier strikt en duidelijk in op. Als een kind zich op dit gebied onvoldoende laat corrigeren, zullen we de ouders erbij betrekken.

= **Rituelen** in de groep

We hechten veel belang aan samen plezier hebben, lol maken, humor. Rituelen in de groep dragen bij aan de sfeer van gezamenlijkheid en plezier en een groot voordeel is ook dat kinderen door gewoontevorming minder regeltjes nodig hebben, minder gecorrigeerd hoeven worden. We hebben nu rituelen aan tafel, bij het welkom heten van nieuwe kinderen, het afscheid nemen en verjaardagen vieren.

2. ZELFWERKZAAMHEID

Kinderen zijn mensen – zo hebben we onze visie samengevat. Wij willen ze serieus nemen en verantwoordelijkheid naar draagkracht geven. Kinderen krijgen bij ons de gelegenheid ook ‘echte’ dingen te doen, die doorgaans aan volwassenen zijn voorbehouden. Niet alleen omdat ze vaak *willen* meedoen met wat grote mensen doen, maar ze *kunnen* vaak ook meer dan wij, volwassenen, denken. Kinderen leren al doende; letterlijk en figuurlijk met vallen en opstaan – fouten maken hoort erbij, ook dat is leerzaam. Kinderen hebben er plezier in om zelf dingen voor elkaar te krijgen. Het geeft ze zelfvertrouwen en ze ‘groeien’ ervan.

We vinden zelfwerkzaamheid echter niet alleen belangrijk omdat het bijdraagt aan het ‘groot’ worden van de kinderen. We geven kinderen taken en verantwoordelijkheden omdat we ze zo betrekken bij het reilen en zeilen van de BSO als ‘gemeenschap’. BSO Vondelpark is van ons allemaal; ieder draagt zijn steentje bij. Klein en groot naar eigen kunnen. We zetten kinderen niet apart van de grotmensenwereld, we delen de wereld met hen.

Zelfwerkzaamheid is voor ons een leidend beginsel, maar niet in alle gevallen een ‘heilig moeten’! Bijvoorbeeld de tijd die het kost om kinderen aan tafel alles wat ze *zouden* kunnen ook zelf te laten uitvoeren, kan een reden zijn om ze een deel van het werk uit handen te nemen: de tafel is gedekt voordat de kinderen binnenkomen en het fruit wordt voor ze gesneden, zodat het niet te lang duurt voor er gespeeld kan worden. Ook is niet elk kind even handig of even snel. Wat we van ze verwachten, wordt afgestemd op het individu en niet naar leeftijd gestandaardiseerd. Tenslotte moet zelfwerkzaamheid geen zware opgave voor de kinderen zijn. BSO is immers vrije tijd, dus spelen en plezier hebben staan voorop. Leidsters zullen een kind met een moeilijke klus dan ook niet in zijn eentje laten door ploeteren, maar hem verder helpen, het samen afmaken of, als het echt te hoog gegrepen was, het overnemen.

ZELF ZORGEN

We verwachten van kinderen dat ze helpen te zorgen voor de ruimte, de spullen en elkaar

= **Zelf je speelgoed pakken**

De ruimte is voor de kinderen op een uitnodigende, stimulerende manier ingericht.

De meeste spullen en speelgoed kunnen zij zelf pakken. De kasten zijn zo ingedeeld dat de kinderen weten waar wat hoort, zelf het gewenste uit de kast kunnen halen en ook weer opbergen. Alleen de spullen waar zij om veiligheid (bijv. schoonmaakmiddelen) of om beleid niet zelf bij mogen, liggen buiten hun bereik opgeruimd.

= **‘Dit is onze plek’**

We creëren een huiselijke sfeer, waarin de kinderen ook kunnen ervaren dat er gezamenlijk gezorgd wordt: ‘dit is onze ruimte, onze spullen, hier zorgen we met z’n allen dat we het fijn hebben samen’. De leidsters geven de kinderen het goede voorbeeld in houding en gedrag, bijvoorbeeld door zorgvuldig met spullen om te gaan, geen rommel te laten slingeren, gedag te zeggen voor het weggaan.

= **Opruimen waar je mee gespeeld hebt**

Een groepsregel is dat kinderen zelf opruimen waar ze mee gespeeld hebben, na afloop van het spel of als ze worden opgehaald. Dit kan soms een hele klus zijn (bijvoorbeeld jonge kinderen met een ingewikkelde puzzel, of als 'een groot project' met veel spullen veel opruimwerk geeft) en kinderen kunnen natuurlijk om hulp vragen, samen opruimen. Het gaat om het principe dat kinderen zien dat zij zelf 'medeverantwoordelijk' zijn.

= **We spreken kinderen aan op de zorg voor elkaar**

Kinderen kunnen elkaar iets aangeven, een handje helpen, elkaar troosten, een oogje op elkaar houden. Ze kunnen ook aandacht en hulp bij elkaar vinden, niet alleen bij de leidsters. Dit bevordert de ontwikkeling van een breder sociaal gevoel in de basisschoolleeftijd.

= **We vragen kinderen mee te werken aan eenvoudige huishoudelijke taken**

Bijvoorbeeld de tafel afvegen als er een beker omvalt, de snippers van de vloer opvegen na het knippen. De afwas na de 'middagtafel' doen de kinderen doen zelf; er wordt bijgehouden wie wanneer afwast, zodat iedereen aan de beurt komt. Als kinderen koken of meehelpen in het Kinderkookkafé, wordt er vanzelfsprekend ook na afloop opgeruimd en schoongemaakt.

= **We leren kinderen ook zorg te hebben voor het werk van de volwassene**

Bijvoorbeeld de afspraak 'melden waar je bent' (ik ga nu buiten spelen, okee?) is erop gericht dat de kinderen zelf de ruimte krijgen op verschillende plekken te spelen, terwijl de eindverantwoordelijke leidster het overzicht kan houden.

ZELF DENKEN EN DOEN

We vinden het belangrijk dat kinderen zelf denken en zelf doen; we spreken ze aan op hun eigen mogelijkheden en capaciteiten

= **Kinderen krijgen verantwoordelijkheden 'op maat', naar eigen kunnen**

De jongste kinderen kunnen zelf hun beker bij de afwas zetten, een doekje pakken, helpen bij het opruimen van de puzzel. Naarmate ze ouder worden en meer (aan)kunnen, geven we ze meer verantwoordelijkheid.

= **We bieden de kinderen keuzemogelijkheden**

Op uitzonderingssituaties na zijn ze niet verplicht om ergens aan mee te doen en kunnen altijd zelf iets verzinnen: binnen of buiten, rustig of energiek, speels of serieus, alleen of in een groep. De aangeboden activiteiten worden op het bord opgeschreven zodat de kinderen kunnen zien wat er die dag gedaan kan worden. De kinderen kiezen aan tafel wat zij willen gaan doen. Kinderen kunnen iets anders kiezen dan wat er op het bord staat.

Er zijn echter situaties waarin voor alle kinderen een lijn getrokken wordt, bijvoorbeeld bij een groepsactiviteit, extra activiteit door vakdocent, een uitstapje of een buitenprogramma bij mooi en/of warm weer.

= **We vragen kinderen naar hun ideeën en wensen**

We vragen wat kinderen vinden van hoe iets gaat op de BSO. We waarderen het als ze zelf met een suggestie komen, als ze een voorstel doen voor een activiteit, als ze meedenken over wenselijke veranderingen.

Hardop samen nadenken, wat wil je graag en waarom juist dat, is voor ons een belangrijk pedagogisch middel. Meestal gebeurt dit terloops, als een vanzelfsprekend onderdeel van de dagelijkse gang van zaken.

Wij werken met een "Kinderraad". De kinderraad is betrokken bij het bedenken van uitstapjes in vakanties op de bso, nieuw speelgoed en het organiseren van activiteiten. Twee keer per jaar is er een kindervergadering, waarbij de oudere kinderen en de leidsters van de bso met elkaar in gesprek gaan. Ouders of de oudercommissie is welkom om hierbij aan te sluiten.

= **Zelf meemaken om ervan te leren**

We laten kinderen als het even kan zelf dingen ondervinden zodat ze leren welke gevolgen hun keuze of hun gedrag heeft. Verbieden lijkt soms makkelijker maar de kinderen worden daar vaak niet wijzer van. Bijvoorbeeld een 4-jarige wil alle puzzels omkiepen en de losse stukjes in een zak verzamelen. De leidster stopt hem niet, maar zegt: "Zo krijg je wel heel veel stukjes die je straks weer in de goede doos moet opruimen!" en geeft het kind de keus om al dan niet door te gaan. Een half uur later merkt hij dat het uitzoeken en opruimen (zelfs met hulp van de leidster) zo moeizaam gaat dat dit soort spel meteen zijn aantrekkelijkheid verliest. Hij heeft er veel van opgestoken wat hij een volgende keer zelf zal kunnen bedenken.

= **Het 'waarom' van regels begrijpen**

De BSO heeft een hoop regels die niet door de kinderen bedacht zijn. Het is belangrijk om regels en afspraken goed uit te leggen, op een voor kinderen begrijpelijke manier toe te lichten waarom ze er zijn, want alleen dan kunnen we van ze verwachten dat ze verantwoordelijk met die regels omgaan. Bijvoorbeeld: niet met sokken lopen op de trap, omdat je op sokken sneller uitglijdt dan met schoenen aan en als je van de trap af valt kan je, je erg bezeren.

= **Werken met echte spullen**

We geven kinderen liefst 'echte' spullen om mee te werken en te spelen: een echt mes (niet scherp voor de kleintjes) als er iets gesneden moet worden. Als ze onvoldoende vaardig zijn, blijven we erbij zodat ze kunnen oefenen.

ZELF OPLOSSEN

We helpen een kind liever om zelf een oplossing voor een vraag of probleem te vinden, dan dat we het van hem of haar overnemen

= **Een fout om van te leren**

'Al doende leren' betekent ook dat er regelmatig dingen fout lopen. Dat is niet erg, daar kun je van leren. We veroordelen kinderen niet om hun missers, maar we kijken met ze hoe het de volgende keer anders/beter kan.

NB leidsters moeten zien en onderscheiden waarom iets fout gaat: een misser die uit nonchalance of uit provocerend (wan)gedrag voortkomt verdient een andere reactie dan een fout die hier bedoeld wordt.

= **Ruimte voor risico**

We weten dat kinderen met vallen en opstaan groot worden en daarbij zich ook letterlijk builen vallen, soms iets doen dat gevaarlijk is. We zoeken een evenwicht tussen het vermijden van gevaar en het geven van ruimte aan de kinderen om zelf te ervaren. Kinderen worden zelfstandig en weerbaar als ze 'gevaar' zelf leren kennen en herkennen, niet als ze er uit angst altijd van worden weggehouden.

= **Omgaan met conflicten**

Tot op zekere hoogte horen conflicten bij het gewone leven – waar je te maken hebt met een groep zijn altijd spanningen en botsingen, omdat niet iedereen hetzelfde wil en niet iedereen elkaar even goed begrijpt. Een opmerking als "Wij maken hier geen ruzie" vinden we niet reëel. We proberen de situatie goed te observeren en geven de kinderen enige ruimte om conflicten onderling op te lossen. We grijpen in bij slaan, schoppen, bijten, spugen, haren trekken, alle vormen van lichamelijk geweld. Ook dominantie en structureel pesten van een (groepje) kind(eren) zullen we niet tolereren.

= **Inspelen op voortdurende verandering**

De BSO is een dynamische sociale omgeving, waarin we te maken hebben met steeds weer veranderende omstandigheden: groepssamenstelling, leeftijden, behoeften en wensen van kinderen en ouders, zelfs het weer zorgt ervoor dat elke dag anders kan zijn. We zullen zoveel mogelijk klein en groot betrekken bij het inspelen op die wisselingen, bij de verschillende vragen en problemen die zich dan voordoen.

= **Kind zonder 'oplossing'**

Als een kind zich verveelt gaan we niet uitreuen dingen aanbieden. Twee of drie suggesties volstaan en als daar niks naar de zin bij zit dan mag een kind zich ook gewoon vervelen, ofwel niksen. Met een beetje geduld komt er uiteindelijk meestal toch iets uit het kind zelf. Wat niet mag is anderen lastigvallen. Ook hier geldt: verveling is niet erg en ook niet slecht, uit leegte komen soms de mooiste ideeën voort ...

3. SPELEN EN EXPRESSIE

Na een dag op school vinden kinderen het fijn om lekker 'vrij' te zijn. Niet de juf of meester bepaalt dat ze moeten stilzitten en opletten, maar ze willen naar eigen behoefte kunnen rennen en ravotten of lekker lui op de bank hangen, een spelletje doen in een groepje of lekker alleen een tekening maken. Natuurlijk biedt de BSO voor elk wat wils aan mogelijkheden activiteiten in groepsverband, voor vrij spel, binnen en buiten.

Maar we willen ze niet alleen 'vermaak' bieden. Vanuit onze visie en de pedagogen die ons inspireren, streven we ernaar om spelvormen, activiteiten en materialen aan te bieden die de nieuwsgierigheid en eigen creativiteit van kinderen prikkelen. Spel waarin iets te ontdekken valt, waarin de fantasie en het probleemoplossend vermogen van kinderen wordt aangesproken. Spel als een avontuur. Voor deze aanpak kijken we de kunst af bij de werkwijze van Reggio-Emilia – al zijn onze ambities hierin bescheiden. De Reggio-pedagogiek stelt hoge eisen

aan de organisatie van het werk, aan opleiding en training van personeel, aan ruimte en materialen. Te hoog gegrepen in onze Nederlandse omstandigheden. We concentreren ons daarom op twee Reggio-aspecten.

Ten eerste de grondhouding van goed kijken en luisteren naar de kinderen, het open en onbevooroordeeld observeren om vervolgens te kunnen aansluiten bij wat hen bezighoudt en interesseert. Dit sluit nauw aan bij de benadering van kinderen die Korczak en Freinet voorstaan.

Ten tweede, het aanbieden van spelvormen, activiteiten en materialen op een door 'Reggio' geïnspireerde manier. Het verschil tussen 'gewoon spelen' en de 'Reggio-manier' kan geïllustreerd worden aan de hand van het volgende Lego-voorbeeld:

Als je kinderen zelf laat spelen met een bak vol Lego kunnen ze zich goed vermaken en plezier hebben, maar als je wilt dat ze tot méér dan vermaak gestimuleerd worden zul je het anders aan moeten bieden: je kunt met ze meespelen, een verhaal om het bouwwerk fantaseren, het uitbreiden met ander materiaal en speelgoed, je kunt het Lego'en koppelen aan een onderwerp dat actueel is en waar de kinderen over praten, je kunt het bouwen van Legostenen vergelijken met ander materiaal (zou je van klei ook zo'n toren kunnen maken?), je kunt iets maken dat andere kinderen in hun fantasiespel gaan gebruiken, je kunt ze allerlei vragen stellen over wat Lego is en kan waardoor je ze aanzet om dingen uit te proberen (als ze een boot bouwen: kan Lego eigenlijk drijven? Een steentje wel, een heel bouwwerk ook? Hoe los je dat op als je toch een hele boot wil laten drijven?). Er zijn allerlei manieren om van 'gewoon spelen' een activiteit van verwondering en ontdekking te maken.

NB. Natuurlijk is óók leuk en oké om een Lego-bouwwerk in elkaar te zetten precies zoals het hoort volgens de instructie en zullen we dat ook doen.

Elke middag zorgen de leidsters ervoor dat er verschillende activiteiten worden aangeboden. Door de leidsters zelf of door een ingehuurde vakdocent. De keuze is afhankelijk van de leidster van die dag en wordt afgestemd op de groepssamenstelling, de stemming in de groep, het weer, de activiteiten van een dag eerder. Het spel kan variëren van een georganiseerd buitenspel met een grote groep als het mooi weer is, tot een creatief project à la Reggio, een kookactiviteiten, uitstapjes of een sportactiviteit in de gymzaal. Meestal is er naast het aanbod van de leidsters ruimte voor kinderen om met een eigen idee te komen of hun eigen gang te gaan.

VRIJE TIJD

We bieden kinderen op de BSO een 'beetje vakantie'-gevoel

= Kinderen met verschillende behoeften

We houden rekening met het gegeven dat kinderen met verschillende karakters of temperamenten verschillende vrijetijds-behoeften hebben en dat kinderen ook hun buien en stemmingen kennen. In de ruimte en inrichting van de BSO kunnen kinderen met allerlei verschillende dingen naast elkaar bezig zijn, binnen en buiten. Aanschaf van speelgoed en het materiaal wordt afgestemd op de verschillende behoeften.

= **Vriendjes**

We laten de kinderen vrij in de keuze met wie ze willen spelen, naast wie ze willen zitten en dergelijke. We menen namelijk dat kinderen net zomin als volwassenen gewoon maar iedereen even aardig zouden moeten vinden. Alleen als een kind dreigt geïsoleerd te raken in de groep, of het qua speelkameraadjes niet naar de zin heeft, grijpen we in of treden we meer 'sturend' op.

= **Buiten spelen**

Zodra het weer het enigszins toelaat, kan er buiten worden gespeeld. We hebben een grote en bijzondere buitenruimte waar de kinderen zich lichamelijk actief kunnen uitleven, terwijl we daar binnen geen gelegenheid voor hebben.

Buitenspelen is niet alleen favoriete bezigheid van veel kinderen, het is ook volgens deskundigen goed voor de lichamelijke ontwikkeling en voor de ontwikkeling van het zelfvertrouwen. Vanwege deze waardevolle voordelen, vragen we ouders er rekening mee te houden dat hun kind wel eens vieze of natte kleren oploopt. NB we vragen ouders ook om de kast met reservekleren op peil te houden.

= **Kiezen**

Het vrije tijds-idee betekent niet dat we niks van kinderen vragen. Het is belangrijk dat kinderen plezier hebben, maar 'alleen maar leuk' is onhaalbaar. Een kind dat ergens voor kiest, krijgt daarbij een bepaalde verantwoordelijkheid. Dit is onder 'zelfwerkzaamheid' al aan de orde gekomen en geldt ook bij 'spelen'. Bijvoorbeeld opruimen van het speelgoed voordat hij iets anders gaat doen. Bijvoorbeeld in een groepsactiviteit kan een kind niet zomaar opstappen en andere kinderen "in de kou laten staan".

ONTDEKKEN

We vinden het belangrijk om kinderen aan te spreken op hun nieuwsgierigheid, te stimuleren in hun fantasie en creativiteit

= **Al doende onderzoeken**

We prikkelen kinderen om dingen uit te proberen en te onderzoeken, ook in spel en in het werken met materialen. Bijvoorbeeld om 'een torentje van klei' te maken zal de leidster liever vragen "Hoe zullen we dat aanpakken?" en al doende samen met de kinderen zien te achterhalen wat goed werkt, in plaats van een 'zo moet het'-instructie geven. Niet alleen is het een uitdaging voor kinderen om het zelf te doen, ook stimuleert deze benadering het onderlinge contact. Kinderen brengen elkaar op ideeën, helpen elkaar en hebben samen de lol van de activiteit.

Ook het diverse aanbod aan groepsactiviteiten laat kinderen hun eigen interesses en ideeën ontwikkelen.

= **Resultaat minder belangrijk**

Het 'proces' vinden we meestal belangrijker dan het 'resultaat'. Ofwel we richten onze aandacht vooral op wat de kinderen ontdekken en ervaren terwijl ze aan het spelen zijn, terwijl

ze iets maken. Een mooi eindresultaat is niet per se nodig om te kunnen genieten en leren van een activiteit. Soms wel natuurlijk: als de kinderen koken staat het resultaat wel voorop!

= **Eigen vormen vinden**

Leidsters geven geen 'trucs', geen kant en klare oplossingen in een Reggio-activiteit. Kinderen kunnen hun eigen creatieve oplossingen vinden als ze het zonder voorbeeld moeten doen. Lukt het wat ze voor ogen hebben, waarom gaat het niet zoals ze dachten, hoe kan een probleem of een tegenvaller opgelost worden? Door samen met kinderen hierover na te denken kunnen ze uitwegen vinden en leren ze meer dan dat wij volwassenen vooraf alles invullen.

= **Speelgoed en materiaal dat ruimte laat voor fantasie**

Bijvoorbeeld in de verkleedkast liggen niet alleen een ridderhelm en een prinsessenjurk, maar ook lappen en linten waarmee de kinderen zich naar eigen idee kunnen tooien en versieren.

= **Spelen met 'echte spullen'**

Niet alleen speelgoed, maar ook 'echte' spullen kunnen (in overleg met de leidster) als speel-materiaal dienen. Van tafels en stoelen en lappen kan een hut worden gebouwd. Restaurantje spelen is leuker met echte borden en bekers.

= **Afwisseling in het aanbod**

Kinderen houden van herhaling, van bekende dingen, ook in het spelen. We proberen een middenweg te vinden tussen de ontspanning van een bekende spelvorm en de uitdaging van iets nieuws. We bieden kinderen op verschillende gebieden, denk aan sport, dans, muziek, cultuur regelmatig activiteiten aan. Hierin is sprake van een vaste structuur zodat kinderen kennis maken verschillende activiteiten en eigen interesse kunnen ontwikkelen.

'100 TALEN'

We hechten veel waarde aan de '100 talen' waarin kinderen zich kunnen uitdrukken en laten ons door de Reggio-benadering inspireren

= **Verschillen tussen kinderen**

Leidsters hebben aandacht voor de grote diversiteit aan uitdrukkingsvormen van kinderen. Ze letten niet alleen op verbale taal en opvallend gedrag, maar ook op de non-verbale signalen van stillere kinderen. Kinderen uiten zich verschillend naar gelang hun temperament en hun behoefte van het moment – die verandert als ze moe zijn of als er iets vervelends gebeurt. In de activiteiten die leidsters aanbieden wordt rekening gehouden met de verschillen en wordt afwisseling nagestreefd.

= **Diversiteit in aanbod**

De BSO zorgt voor een breed scala aan speelgoed en materialen. We streven naar diversiteit in het team, ook wat betreft de affiniteit met en vaardigheid in verschillende activiteitengebieden. Voor een leidster die niks van boetseren afweet, is het moeilijk om een klei-activiteit voor te bereiden. Al zou een leidster die het toch leuk vindt, wel samen met de kinderen kunnen gaan experimenteren – een 'materiaal-onderzoek' à la Reggio doen.

= **Teamsamenstelling**

We streven ernaar om in het team over mensen met allerlei verschillende kwaliteiten en vaardigheden te beschikken. Leidsters die van sport houden en daar veel van weten, die kunstzinnig of artistiek zijn, toneelspelen of muziek maken, het kan van alles zijn. Belangrijk is dat leidsters iets te bieden hebben op het brede terrein van spel & expressie, óf een grote inzet en fantasie hebben en bereid zijn zich in een bepaald activiteitengebied te verdiepen en bewamen.

= **Waardering van verschillende 'talen'**

In onze samenleving staat de 'taal van het intellect' hoog in aanzien. Iemand die een universitaire opleiding heeft kan op meer respect rekenen dan een "VMBO'er". Wij kunnen de samenleving natuurlijk niet veranderen, maar we willen er bijzonder voor waken dat slimme kinderen beter zouden zijn dan tragere leerlingen. In onze visie is werken met je handen net zo'n waardevolle bijdrage aan de wereld als hoofdarbeid - niemand kan gemist worden! Wij vinden de intellectuele taal dus niet méér waard dan de taal van de creatieve expressie of de taal van het lichaam.

= **Projecten**

Naast het Reggio-geïnspireerd werken met materialen, gaan we experimenteren met de werkwijze met 'projecten'. Het houdt in dat een bepaalde activiteit meerdere dagen tijd inneemt. Het kan betekenen dat een kind op maandag meedoet aan een creatieve activiteit die op dinsdag en woensdag wordt voortgezet, zonder dat hij of zij er dan bij is. Spannend hoe dat de kinderen gaat bevallen. Deze werkwijze doet ook een beroep op het samenwerken van de leidsters – degene die er maandag mee begonnen is, moet het op een goede manier overdragen aan de collega die de volgende dag in de groep staat.

= **Al doende ontwikkelen**

De werkwijze die wij op de Reggio-benadering van 100 talen baseren, is voor het team van de BSO een avontuur waar wij enthousiast over zijn en dat wij al doende verder ontwikkelen. We trekken hier ruim de tijd voor uit en blijven met geduld en vertrouwen proberen en ontwikkelen.

4. **MOTORISCHE ONTWIKKELING**

Kinderen tussen 4 en 6 jaar

Kleuters hebben al aardig wat controle over hun bewegingen. Zo kunnen ze rennen zonder te vallen en kunnen ze met een bal overweg. Het evenwichtsgevoel ontwikkelt zich sterk in deze fase, evenals de oog-handcoördinatie. Activiteiten als klimmen, glijden van de glijbaan, fietsen, gooien, vangen, hinkelen, balletje trappen, springen, tekenen, schilderen en kleien zijn populair en vinden allemaal plaats op onze BSO. Ook de fijne motoriek verbetert. De motorische ontwikkeling gaat met vallen en opstaan. Wij houden er rekening mee dat kleuters graag bewegen, maar snel moe zijn omdat ze nog niet over voldoende spierkracht beschikken. Qua bewegingsactiviteiten richten wij ons vooral op de grondvormen, zoals klimmen, lopen, balanceren, klauteren, stoeien en bal spellen.

Kinderen tussen 7 en 9 jaar

Het lichaam van kinderen tussen de zeven en negen jaar wordt gespierder en het evenwicht en de coördinatie worden beter. De motoriek wordt veel beter en de handen kunnen afzonderlijk van elkaar gebruikt worden. De motorische ontwikkeling wordt steeds nauwkeuriger. De kinderen worden sterker, leniger, behendiger en hebben een beter evenwichtsgevoel. Ze willen veel bewegen, oefenen en vaardigheden leren. Denk eraan: er zijn grote verschillen tussen de jongste en de oudste kinderen van deze groep. De fijne motoriek is nu goed ontwikkeld, allerlei technieken worden beoefend: figuren maken met strijkkralen, sieraden maken, voorwerpen construeren met techno-lego of knex enzovoorts. Kinderen willen graag bewegen.

Kinderen tussen 10 en 12 jaar

Dit zijn kinderen die lichamelijk gezien alle lichaamsverhoudingen perfect hebben, het coördinatie-vermogen is goed en het uithoudingsvermogen is groter. Dit betekent dus dat ze langer motorische activiteiten vol kunnen houden, ook omdat ze sterker zijn. De prestatie wordt steeds belangrijker. Wij spelen hierop in door met competities aan de gang te gaan. Bij het maken van teams letten wij erop dat iets mindere spelers combineert met goede spelers worden zodat er voor iedereen kans is op overwinning en op een eerlijk spel.

Wij bieden dagelijks allerlei activiteiten die vaak gericht zijn op de motoriek en altijd voor de kinderen klaar staan, zoals de lego tafel, kapla en strijkkralen. Op ons buitenterrein is er ruimte voor actieve (bal)spellen. In de buitenruimte is aan iedere leeftijd gedacht. Van een zandbak voor de kleuters tot een voetbalveld voor de kinderen van 8 jaar en ouder. Ook maken wij veel uitstapjes, vaak naar locaties waar ruimte is voor motorische ontwikkeling: Candy Castle, Natureluur, Woeste Westen en Clara Maria.

5. COGNITIEVE ONTWIKKELING

Nadenken, redeneren, problemen oplossen – dit zijn allemaal aspecten van de cognitieve ontwikkeling.

Kinderen tussen 4 en 6 jaar

Jonge kinderen denken vooral concreet, vanuit hun eigen ervaringen en zintuiglijke waarnemingen. Kinderen van vier hebben plezier in spelletjes als het ordenen van voorwerpen naar soort, grootte of kleur. Bepaalde soorten speelgoed zijn heel geschikt om kinderen in deze leeftijd ontdekkingen te laten doen over bijvoorbeeld snelheid (autootjes die rijden van plankjes met verschillende hellingen) of zwaartekracht (knikkerbaan). Memorie of spelletjes op de computer kunnen ook goed zijn voor de denkontwikkeling.

Kinderen tussen 7 en 9 jaar

Het geheugen en het concentratievermogen van kinderen neemt sterk toe. Op school leren de kinderen lezen en vaak gaan ze zelf lezen over onderwerpen die hen interesseren. Wij hebben eenvoudige informatieve boekjes, die de kinderen zelfstandig kunnen lezen. Vergroten de kennis van de wereld door te praten over het hoe en waarom van gebeurtenissen. Deze kinderen spelen met wat complexer (technisch) speelgoed en bouwen op de lego tafel of met kapla echte bouwsels. Het geheugen en het concentratievermogen neemt sterk toe.

Kinderen tussen 10 en 12 jaar

Het logisch denken is goed ontwikkeld en de kinderen beschikken over voldoende taalvaardigheid om meer complexe begrippen en redematies onder woorden te brengen. Kinderen zijn beter in staat om abstract te denken, over situaties die zij niet zelf hebben meegemaakt. Ook kunnen ze zich inleven in verschillende standpunten. Het lezen is nu goed ontwikkeld en daardoor zijn de kinderen in staat om zelfstandig veel kennis op te doen, via boeken, tijdschriften en computers.

6. TAALVAARDIGHEID

Kinderen tussen 4 en 6 jaar

Deze kinderen zijn nog volop bezig met hun taalontwikkeling. Bouwen hun basiswoordenschat op en zij maken fouten bij het vormen van woorden en zinnen. Zij kunnen nog niet (echt) lezen en zijn daarom voor hun taalontwikkeling afhankelijk van de mondelinge taal van anderen. Wij praten veel tegen deze kinderen tijdens spel maar ook tijdens rustmomenten en bijvoorbeeld tijdens het opruimen. Het is goed om aldoor te benoemen wat je doet, wat de kinderen doen, wat je in je handen hebt, waarnaar je wijst, et cetera. Wij zijn een goed taal rolmodel voor kinderen als ons eigen taalgebruik duidelijk en correct is. Wij lezen veel voor, meestal op verzoek van de kinderen zelf.

Kinderen tussen 7 en 9 jaar

Op deze leeftijd leren kinderen zelf lezen. Dat is een enorme bron voor de ontwikkeling van hun taal. Als kinderen eenmaal goed kunnen lezen, leren ze tijdens het lezen heel veel nieuwe woorden en uitdrukkingen. In deze periode zijn de basiswoordenschat en het zelfstandig lezen nog in ontwikkeling. Voor deze kinderen is het goed als ze op hun gemak kunnen oefenen met lezen, met leesboekjes, tijdschriften en strips voor beginnende lezers. Daarnaast blijft het belangrijk om veel met de kinderen te praten en veel voor te lezen. Ook kunnen deze kinderen een actieve rol spelen in activiteiten als toneel en poppenkast, maar ook tijdens verkleedpartijtjes en de kinderen andere rollen aannemen.

Kinderen tussen 10 en 12 jaar

Op deze leeftijd kunnen kinderen vaak goed zelfstandig lezen en hebben zij een basiswoordenschat van ongeveer 6000 woorden. Voor deze kinderen zit de uitdaging in woorden die wat minder vaak voorkomen. Die woorden leren ze uit verhalen, tijdschriften, informatieve boeken en films. Maar ook voor hen blijft de mondelinge taal belangrijk, want ook zij leren door te praten en te luisteren. Naast gewone gesprekken, kun je voor hen ook meer uitdagende praatactiviteiten organiseren, zoals vertellen, presenteren, of debatteren.

Wij stimuleren de taalvaardigheid met name in de dagelijkse praktijk door veel met kinderen te praten en alles uit te leggen. Verder bieden wij veel verschillende (voorlees) boeken aan. Ook het kiezen van stripboeken hoort daarbij. Verder zijn er ook vele bordspellen die bijdragen aan taalontwikkeling voor alle leeftijdsgroepen.

Wij hebben met enige regelmaat te maken met kinderen waarvan de Nederlandse taal niet hun moedertaal is. Wij zien het als onze taak (net als de basisschool) met hen nog meer op taalgebruik te letten gezien hun achterstand. Wij stimuleren hen veel te praten en dingen uit te leggen. Wij hebben hiervoor extra geduld. Ook stimuleren wij deze (jonge) kinderen aan te sluiten bij het voorlezen.

TOT BESLUIT

Elk jaar wordt het pedagogisch beleidsplan herzien en worden eventuele veranderingen in het plan aangebracht. Pedagogische thema's en onderdelen van de beleidsafspraken zullen in de dagelijkse gang van zaken en de reguliere overlegsituaties regelmatig aan de orde komen. Daarnaast zullen wij alert blijven op mogelijke ontwikkelingen (wettelijke en praktijk) en zullen wij elk jaar in het beleidsplan eventuele veranderingen opnemen. Tijdens het opnemen van eventuele veranderingen zal er ook getoetst worden of de haalbaarheid van de pedagogische visie in de praktijk gewaarborgd is.

GEDICHT "DE HONDERD TALEN" REGGIO EMILIA

Het kind bestaat uit 100.
Het kind heeft 100 talen, 100 handen, 100 gedachten,
100 manieren van denken, van spelen, van spreken.
100, Altijd weer 100 manieren van luisteren, verwonderen, liefhebben.
100 vreugden om te zingen en te begrijpen.
100 werelden om te ontdekken.
100 werelden om te verzinnen.
100 werelden om te dromen.
Het kind heeft 100 talen (en nog 100, 100, 100 meer) maar ze pakken er negenennegentig
af,
de school en de samenleving scheiden het hoofd van lichaam.

Zij zeggen hen:
te denken zonder handen, te doen zonder het hoofd, te luisteren en niet te praten,
te begrijpen zonder vreugde, lief te hebben en zich te verbazen,
alleen met Pasen en met Kerstmis.

Ze zeggen hen:
Ik geef je de al ontdekte wereld en van de 100 stelen ze er negenennegentig.

Ze zeggen hen:
dat werk en spel, realiteit en fantasie, wetenschap en verbeelding,
hemel en aarde, verstand en droom dingen zijn die niet bij elkaar horen.

Kortom, ze zeggen hen dat de 100 er niet is.
Het kind zegt: ZEKER DIE IS ER WEL!